

Baza antičkih arheoloških lokaliteta RH - analiza urbanih sredina

---

Ožanić Roguljić, Ivana; Jelinčić Vučković, Kristina; Turkalj, Kristina; Tonc, Asja

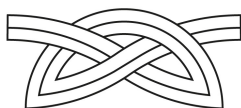
Source / Izvornik: **Od Kornata preko Velebita. Arheologija Sjeverne Dalmacije i Like, knjiga sažetaka, 2022, 45 - 46**

Conference presentation / Izlaganje na skupu

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:291:535289>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-22**

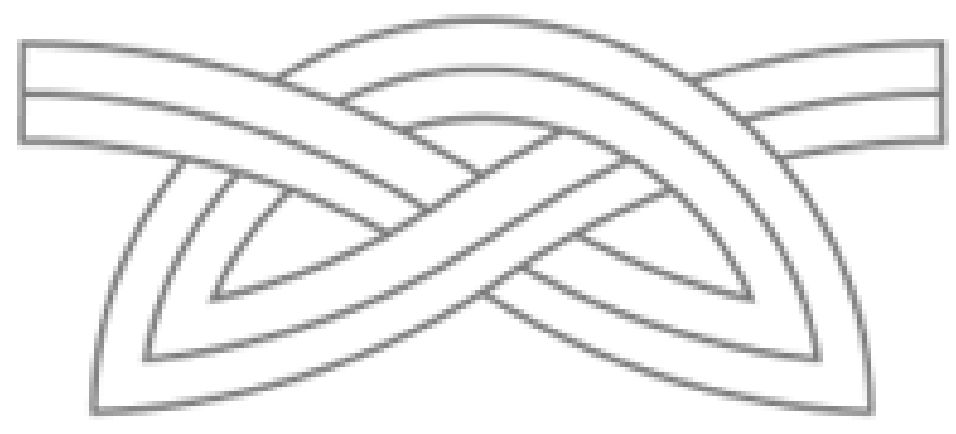

INSTITUT ZA
ARHEOLOGIJU

Repository / Repozitorij:

[RIARH - Repository of the Institute of archaeology](#)

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU

Jurjevska ulica 15 T
HR-10000 Zagreb F
OIB 59796264563

Ivana Ožanić Roguljić, Kristina Jelinčić Vučković, Kristina Turkalj, Asja Tonc
iozanic@iarh.hr; kristina.jelincic@iarh.hr;
kristina.turkalj@iarh.hr; asja.tonc@iarh.hr

Baza antičkih arheoloških lokaliteta RH – analiza urbanih sredina

Molimo odaberite jedan ili više kriterija pretrage

Pojam

Upišite naziv, antički naziv, vrstu ili toponim lokaliteta

Lokacija

Zadarska županija

Zadar

Naselje

Stoljeće

Prkazi

Pretraživanje je moguće po

- Pojmu
- Županiji
- Općini
- Naselju

- Svaki pojam u bazi je pretraživ!

Zadar - Colonia Julia Jader

Zadarska županija / Zadar / Zadar

Osnovna kartica baze:

Plinije navodi Jader kao grad na kopnu (Plin. N. h. III, 140). Ptolemej u svojoj Geografiji (Ptol. 2, 16, 2) ubraja Jader u primorske gradove i naziva ga Jader colonia. O osnivanju kolonije Jader govore i dva pronađena natpisa, od kojih se jedan nalazi u Veroni (CIL III 2907), a drugi je u stalnom postavu Arheološkog muzeja Zadar (CIL III 13264).

Vrsta lokaliteta

Toponim

poluotok, između današnjih ulica Knezova Šubića Bribirskih i Brne Karnarutića, benediktinskog samostana sv. Marije, sjecištu ulica Spire Brusine i Ruđera Boškovića; Varoška ulica, Forum

Datacija

1. do 6. stoljeća (prapovijest, antika, kasna antika, srednji vijek, novi vijek)

Konzervatorski odjel

Zadar

Unio korisnik

iozanic@iarh.hr

Map Satellite

Informacije za posjetitelje

Arheološki muzej Zadar

Adresa: Trg opatice Čike 1, 23000 Zadar

Radno vrijeme: 023/250-516, 250-542

Telefon: 023/250-516, 250-542

Web stranica: <http://www.amz.hr>

Muzej antičkog stakla u Zadru

Adresa: Poljana Zemaljskog odbora 1, 23000, Zadar

Radno vrijeme: 023/363-830, 363-832, 363-833

Telefon: 023/363-830, 363-832, 363-833

Web stranica: <http://www.mas-zadar.hr>

Dokumenti

Vanjske poveznice

Ubi erati lupu

U bazi se često nalazi i informacija da Institut za arheologiju ima dokumentaciju o samom lokalitetu.

Projekt Baza antičkih arheoloških lokaliteta Republike Hrvatske Instituta za arheologiju (BAZA) kao svoj temelj koristi bogatstvo hrvatskih arheoloških lokaliteta. Stvorena je u cilju strukturiranja podataka sakupljenih pri radu Instituta. Kao izvor podataka korištena je dostupna literatura, saznanja koja su prikupljena znanstvenom djelatnošću Instituta, te pohranjena u arhivi Instituta za arheologiju. Riječ je o stvaranju baze podataka o arheološkim lokalitetima koja je temelj za znanost, kulturu, očuvanje hrvatske baštine, ali i prezentaciju kulturnoga turizma. BAZA se temelji na arheološkim lokalitetima Hrvatske koji su poznati iz literature ili su ustanovljeni terenskim istraživanjima i rekognosciranjima, a s ciljem kreiranja alata koji omogućuje lakši pristup podacima potrebnima pri budućim znanstvenim istraživanjima, upravljanju baštinom kao i kreiranju stručnih i znanstvenih projekata koji u svojoj osnovi imaju arheološko nasljeđe. Baza je obogaćena informacijama o arheološkim lokalitetima koji su dovoljno atraktivni da postanu turistička destinacija. Dostupnost podataka omogućuje poslovnim, znanstvenim i privatnim subjektima iz Hrvatske kao i cijeloga svijeta pristup informacijama o željenoj kulturnoj arheološkoj destinaciji. Stvorena BAZA omogućuje vidljivost i prepoznatljivost znanstvenih dostignuća Instituta za arheologiju znanstvenoj, stručnoj i široj zajednici, pri čemu će postignutim rezultatima znanost postati primjenjiva u društvu. Ovim poster predavanjem predstaviti kako su organizirani upisi antičkih urbanih cjelina kao što je npr. Zadar (Iader).

Cilj Baze nije izraditi točnu topografsku kartu pojedinih rimskih urbanih sredina jer bi bilo nemoguće pratiti timu Instituta za arheologiju s obzirom na svakodnevna istraživanja koja se vrše u svim urbanih sredinama. Kod urbanih sredina pokušavamo utvrditi i popisati osnovne strukture koje čine opis jednog grada, municipija ili kolonije. Kod toga se vodimo ujednačenim izbornikom koji nazivamo **podlokaliteti** u koji upisujemo najvažnije pozicije unutar grada.

Na primjer:
Pod izbornikom **Urbana sredina** ukratko se opisuje status grada.

Urbana cjelina	Colonia, Jader kao kolonija rimskih građana je mogao biti osnovan za vrijeme Cezara (između 44. i 46. god. pr. Kr.). Postoji i mogućnost da je Jader Augustova kolonija osnovana nakon bitke kod Akcija 31. god. pr. Kr. Nakon čega on kreće u vojne pohode na istočnoj obali Jadrana naročito u unutrašnjost protiv Japoda. Pred sam kraj rimske republike u Jader se naseljava italiko stanovništvo i vjerojatno je bilo organizirano u konvent rimskih građana (conventus civium Romanorum). Postojala su dva tribusa u kojima je bilo upisano stanovništvo, tribus Tromentina i tribus Sergia. Potomci ranijih doseljenika iz vremena kasne republike bili su nositelji tribus Tromentina, a kasniji kolonisti pripadali su tribus Sergia.	prapovijest, antika, kasna antika, srednji vijek
Urbana cjelina	Emporium, O postojanju tržnice u antičkom Zadru govori natpis koji je bio dio slavoluka što se nalazilo na emporiju, a danas se nalazi uzidan sa unutrašnje strane Morskih vrata (CIL III 2922). Natpis govori da je Melija Anijana dala popločati emporij, podići slavulok i na njemu postaviti kípove, sve to o svome trošku u iznosu od pola milijuna sestercija. Emporij se nalazio sa sjeveroistočne strane uz gradsku luku, a zauzimao je površinu od otprilike jedne inzule. Do ruba emporija pronađen je i trijem koji je bio povišen, a emporij se sastojao iz dva nivoa. Površina emporija bila je popločana pravilnim četvrtastim kamenim pločama koje su bile poslagane u pravilne redove.	

Podlokalitet javni objekt prati izbornik po kojem se dalje radi opis: amfiteatar, bazilika, forum, memorijalna građevina, teatar, terme, trijem.
Te na taj način unutar opisa prva riječ je uvijek ujednačena i time lako pretraživa.

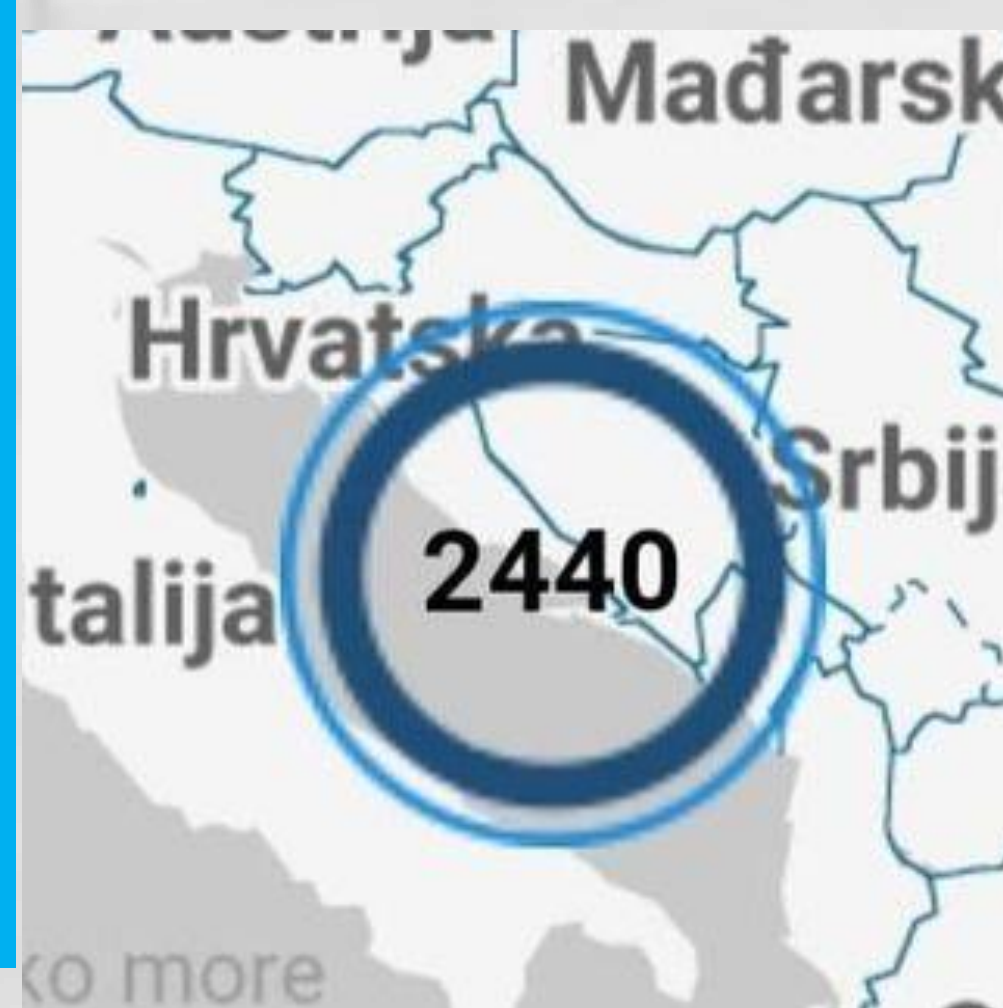
Osnovni pojmovi su uvijek u nominativu!

Javni objekt	Amfiteatar, Prema povijesnim izvorima Jader je imao amfiteatar no njegovi ostaci se nisu uspjeli sačuvati do danas. Navodi o njegovu postojanju su nam poznati iz pisama koja su nam se sačuvala, a riječ je o prepisci iz XVII. st. između kroničara Šime Ljubavca i povjesničara Ivana Lučića (Luciusa) Trogirana. Prema ovim navodima ostaci amfiteatra su do toga vremena bili vidljivi na području izvan gradskih bedema, gdje se danas nalazi Park Vladimira Nazora. Stalna ratna opasnost koja je postojala od turske vojne sile u XVI. i XVII. st. neposredno pred gradom primorala je mletačku vlast na gradnju dodatnih utvrda kada je moglo doći do razgradnje amfiteatra i korištenje kamena kao građevnog materijala.		
Javni objekt	Bazilika, Dvije bazilike, na suprotnim stranama foruma. Starija se nalazila na sjeveroistoku, a mlađa je sagrađena tek u III. stoljeću tzv. Basilica Severiana. Od ovih bazilika su se očuvali samo temelji koji su služili u srednjem vijeku za gradnju crkvi.	antika	
Javni objekt	Forum, Izgrađen je za vrijeme Augustove (63. pr. Kr.-14. po. Kr.) vladavine, oko 20. godine prije Kr. Dužina mu je 90 m, a širina 45 m. Popločan je većim klesanim kamenim pločama koje su poredane uzdužno u pravilne redove na način da se najširi red ploča nalazi po sredini foruma, a prema krajevima se redovi sužavaju. Rubni dijelovi foruma obrubljeni su sa dva reda stepenica koje su visoke oko 20 cm, tako da je sama površina foruma u odnosu na okolinu spuštena za oko 40 cm. Sa sjeverne i istočne strane foruma nalazile su se trgovine (tabernae) koje su bile jednakih dimenzija (11.20 x 5.40 m).	antika	
Javni objekt	Terme, Otkriveno je 5 termalnih kompleksa na prostoru grada.	antika	Između današnjih ulica Knezova Šubića Bribirskih i Brne Karnarutića, benediktinskog samostana sv. Marije, sjecištu ulica Spire Brusine i Ruđera Boškovića; Varoška ulica
Javni objekt	Trijem, Trijem (porticus) koji je okruživao forum s tri strane, a na zapadnoj strani se nalazio hram posvećen kapitoljskoj trijadi. Prema stilskim karakteristikama može se zaključiti da je trijem oko foruma bio sagrađen negdje u drugoj polovici 1. stoljeća, vjerojatno na početku dinastije	antika	

Ostali podlokaliteti koji prate opis urbane sredine kao što je Zadar su:

Fortifikacijski objekt, Komunalna infrastruktura, Pogrebni prostor, Prometna infrastruktura, Sakralni prostor, Stambeni objekt.

A važan dio upisa u Bazu je literatura, koju se trudimo redovito ažurirati. Uz bibliografsku jedinicu moguće je dodati pdf ili link na *open acces* publikaciju.

Do sada je upisano **2440** lokaliteta u Bazu od toga **176** u Zadarskoj županiji. Svaka dodatna sugestija i podatak koji nam može poboljšati kvalitetu podataka su dobrodošli!

Bazi možete pristupiti direktno s linka baze i s web stranice Instituta za arheologiju

<http://baza.iarh.hr/public/locality/map>
www.iarh.hr

Pratite nas i na društvenoj mreži Facebook oko Božića je uvijek nagradna igra

